

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 391/2024-7

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], proti rozsudku Okresného súdu Nové Zámky sp. zn. 3T/63/2021 z 19. mája 2022, uzneseniu Krajského súdu v Nitre sp. zn. 2To/49/2022 z 24. augusta 2022 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Tdo/63/2022 z 31. januára 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. mája 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) označenými rozhodnutiami všeobecných súdov. Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľ žiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.
2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutých uznesení vyplýva nasledovný stav veci:
3. Sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu z 19. mája 2022 uznaný vinným zo zločinu lúpeže spáchaného na chránenej osobe – osobe vyššieho veku a chorej osobe, za čo bol odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní 9 rokov. Skutok sa stal 27. mája 2021, keď sťažovateľ po predchádzajúcej komunikácii išiel za poškodeným, ktorý odchádzal domov, pričom sťažovateľ, vidiac zdravotný hendikep poškodeného, ktorý išiel pomocou barle, pri vchádzaní poškodeného do bytového domu sa pokúsil zobrať mu mobilný telefón. Poškodený sa bránil, následne sťažovateľ poškodeného sotil

na zem, zobral mu telefón a odišiel. Poškodenému tak spôsobil škodu 90 eur a nespôsobil zranenia vyžadujúce lekárske ošetrenie.

4. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením z 24. augusta 2022. Krajský súd odvolanie zamietol ako nedôvodné.

5. Krajský súd v uznesení uviedol, že poškodený bol v prípravnom konaní vypočutý 29. októbra 2021 po vznesení obvinenia obžalovanému za prítomnosti obhajcu obžalovaného, ktorému bolo umožnené klásť poškodenému otázky. Na základe tohto bolo možné na hlavnom pojednávaní postupom podľa § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku prečítať zápisnicu z výsluchu poškodeného z 29. októbra 2021 napriek nesúhlasu obžalovaného, a to z dôvodu ochorenia poškodeného, ktoré mu znemožnilo výsluch. Táto skutočnosť bola potvrdená ošetrovujúcim lekárom s tým, že poškodený je onkologický pacient a nemôže sa zúčastniť hlavného pojednávania z dôvodu rizika infekcie. S ohľadom na uvedené krajský súd nezistil porušenie Trestného poriadku pri prečítaní výpovede poškodeného. Krajský súd zároveň konštatoval, že neboli splnené podmienky na čítanie výpovedí poškodeného z 27. mája 2021 a 22. júla 2021, keďže tieto dve výpovede boli vykonané ešte pred vznesením obvinenia obžalovanému. Z výpovede poškodeného z 29. októbra 2021 prečítanej na hlavnom pojednávaní vyplynulo, že poškodený presne popísal útok obžalovaného na svoju osobu a, pokiaľ ide o osobu obžalovaného, uviedol, že ho opoznal na rekognícii, ako aj potom, keď mu bol ukázaný záznam z kamier.

6. Pokiaľ ide o obžalovaným navrhovanú konfrontáciu, krajský súd uviedol, že táto nebola uskutočnená z dôvodu zlého zdravotného stavu poškodeného, pre ktorý sa nemohol zúčastniť hlavného pojednávania, a dal do pozornosti, že poškodený konfrontáciu s obžalovaným odmietol už 28. júla 2021 po skončení jeho výsluchu v prípravnom konaní.

7. Sťažovateľ podal vo veci dovolanie, v ktorom namietal, že bolo porušené jeho právo na obhajobu, a argumentoval, že v konaní pred súdom nesúhlasil s čítaním zápisníc o výsluchu poškodeného ani s konaním bez prítomnosti poškodeného na hlavnom pojednávaní, žiadal o predvolanie poškodeného, jeho výsluch a následne konfrontáciu s ním. Namietal absenciu obhajoby pri prvotných výsluchoch poškodeného. Navrhoval vyžiadať zdravotnú dokumentáciu poškodeného, pričom na tomto dôkaze trval z dôvodu potreby preukázania, či nie sú u poškodeného znížené rozpoznávacie schopnosti a či bol schopný správne interpretovať udalosti tak, ako sa stali.

8. O dovolaní rozhodol najvyšší súd uznesením z 31. januára 2024 tak, že dovolanie odmietol. Uznesenie najvyššieho súdu nadobudlo právoplatnosť 31. apríla 2024.

9. K námietkam sťažovateľa najvyšší súd okrem iného uviedol, že keďže v pôvodnom konaní bol zákonne a kontradiktórnym spôsobom vykonaný dôkaz, a to výsluch poškodeného v prípravnom konaní z 29. októbra 2021 po vznesení obvinenia obvinenému za prítomnosti obhajcu obvineného, ktorému bolo umožnené klásť poškodenému otázky, z tohto dôvodu potom i postup súdu spočívajúci v čítaní zápisnice z výsluchu na hlavnom pojednávaní podľa § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku bol vykonaný v súlade so zákonom, a teda nemohlo v širšom zmysle dôjsť k porušeniu práva obvineného na obhajobu, tak ako dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku odôvodnil obvinený. Najvyšší súd dodal, že predmetnou námietkou sa zaoberal už odvolací súd v odvolacom konaní a správne konštatoval, že výpovede poškodeného, ktoré boli vykonané pred vznesením obvinenia (výpoveď z 27. mája 2021 a 22. júla 2021), nie sú procesne

použiteľné, a preto ani tieto výpovede poškodeného nemohli byť a ani neboli postupom podľa § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku prečítané na hlavnom pojednávaní. Súd na uvedené výsluchy poškodeného pri rozhodnutí o vine obvineného neprihliadal.

10. K dovolacej námietke obvineného spočívajúcej v návrhu na doplnenie dokazovania vyžiadanim si zdravotnej dokumentácie poškodeného najvyšší súd uviedol, že uvedenými námietkami sa tiež vysporiadal odvolací súd v rozhodnutí o odvolaní, keď konštatoval, že nezistil dôvod na doplnenie dokazovania opätovným výsluchom poškodeného, prípadne konfrontáciou medzi obvineným a poškodeným a ani vyžiadanim si zdravotnej dokumentácie poškodeného, pretože nemal pochybnosti o jeho schopnosti vypovedať, pričom k návrhu na vykonanie konfrontácie uviedol, že túto nebolo možné vykonať z dôvodu zlého zdravotného stavu poškodeného, pre ktorý sa nemohol zúčastniť hlavného pojednávania, a taktiež zdôraznil, že poškodený konfrontáciu s obvineným odmietol už 28. júla 2021 po skončení výsluchu v prípravnom konaní.

II.

Argumentácia sťažovateľa

11. Proti napadnutým rozhodnutiam všeobecných súdov podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že sa nemal možnosť vyjadriť k tvrdeniam poškodeného a svedka v jednej osobe, a to napriek tomu, že o to žiadal už v prípravnom konaní. Okresný súd mal porušiť právo na spravodlivý proces tým, že v dôsledku jeho postupu sťažovateľ nemal možnosť konfrontáciou vyvrátiť tvrdenia poškodeného a nedošlo k správnej kvalifikácii skutku. Taktiež skutočnosť, že súd posúdil výpoveď sťažovateľa ako účelovú a poškodený nebol vypočutý, bola len prečítaná jeho výpoveď z prípravného konania, je podľa sťažovateľa porušením jeho práva na spravodlivý proces. Sťažovateľ zdôrazňuje, že výpoveď poškodeného ako jediná skutočnosť spôsobila jeho odsúdenie, pričom sa nemali možnosť s poškodeným počas celého konania stretnúť.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu práv napadnutým rozsudkom okresného súdu:

12. V zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd v konaní podľa uvedeného článku ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne.

13. Sťažovateľ mal možnosť podať proti napadnutému rozsudku odvolanie krajskému súdu. Takéto odvolanie aj podal a bolo o ňom rozhodnuté uznesením krajského súdu. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv uznesením krajského súdu:

14. K namietanému porušeniu základných práv uznesením krajského súdu ústavný súd opäť poukazuje na princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Proti uzneseniu krajského súdu mal sťažovateľ k dispozícii účinný prostriedok nápravy, dovolanie, ktoré aj využil a najvyšší súd sa jeho námietkami zaoberal. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc preskúmať uznesenie krajského súdu, keďže ho už preskúmal na základe dovolania najvyšší súd, ktorý bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľa. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť aj vo vzťahu k namietanému uzneseniu krajského súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.3. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

15. Pokiaľ ide o sťažnostné námietky porušenia čl. 50 ods. 3 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 3 dohovoru, ústavný súd uvádza, že právo na obhajobu vyjadruje požiadavku, aby v trestnom procese bola zaručená ochrana práv a záujmov osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie. Právo na obhajobu je nevyhnutným prostriedkom úspešného výkonu súdnictva smerom k ochrane základných práv a slobôd a zaručuje sa ako základné právo osoby, ktoré podlieha všetkým pravidlám uznávaným pri ochrane základných práv a slobôd. Možno ho vnímať aj ako prostriedok nastolujúci spravodlivú rovnováhu medzi verejnými záujmami, ktoré sú predmetom ústavnej ochrany (napr. I. ÚS 310/2017). Je jedným z kľúčových práv, ktoré sa uplatňuje v trestnom konaní, čo zvyrazňuje aj skutočnosť, že zároveň ide o právo, ktoré chráni výslovne aj ústava a tiež dohovor (IV. ÚS 98/2014, III. ÚS 216/2023).

16. V prvom rade ústavný súd akcentuje, že mu neprináleží vyjadrovať sa k právnej podstate skutočností, na podklade ktorých bola alebo nebola vyvodená trestnoprávna zodpovednosť určitej osobe, ani hodnotiť a „vážiť“ jednotlivé argumenty s cieľom skúmať ich primeranosť/dôvodnosť, resp. to, či sú/nie sú postačujúce na záver o jej danosti. Úlohou ústavného súdu ako nezávislého orgánu ochrany ústavnosti je skúmať iba ústavné markanty postupu orgánov verejnej moci a z nich plynúce závery vyjadrené v jednotlivých individuálnych právnych aktoch, a to z pohľadu, či neprekračujú rámec ich ústavnej udržateľnosti v konfrontácii so skutkovými a s právnymi okolnosťami dotknutej veci. Ústavný súd teda (rovnako ako dovolací súd) nie je možné vnímať ako tzv. skutkový súd, ktorý by vykonával dokazovanie na zistenie skutkového stavu veci, a taktiež nie je v poradí ďalším súdom rozhodujúcim o opravnom prostriedku sťažovateľa. Navyše, judikatúra Komisie pre ľudské práva (sťažnosť č. 6172/73, X. v. United Kingdom, sťažnosť č. 10000/83, H v. United Kingdom), ako aj doterajšia judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (napríklad v prípade *Delcourt*, resp. *Monnel a Morris*) pod spravodlivým súdnym procesom (*fair hearing*) v žiadnom prípade nechápe právo účastníka súdneho konania na preskúmanie toho, akým spôsobom vnútroštátny súd hodnotil konkrétne právne a faktické okolnosti konkrétneho prípadu (I. ÚS 26/2014, IV. ÚS 152/2021, I. ÚS 366/2022).

17. Ústavný súd teda skúmal, či sa najvyšší súd odchýlil od prípustného výkladu aplikovaných právnych noriem, a pristúpil k preskúmaniu zlučiteľnosti napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu s ústavou a dohovorom. Na účely posúdenia ústavnej sťažnosti sťažovateľa sa ústavný súd

podrobne oboznámil s obsahom odôvodnenia rozsudku krajského súdu a tiež s obsahom odôvodnenia rozsudku okresného súdu, a to v súlade so svojím ustáleným právnym názorom, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí súdov nemožno posudzovať izolovane, pretože tieto konania z hľadiska ich predmetu tvoria jeden celok.

18. Keďže výpoveď poškodeného, nevypočutého na hlavnom pojednávaní, vykonaná prečítaním zápisnice o jeho výsluchu z prípravného konania bola určujúcim dôkazom na odsúdenie sťažovateľa, bolo potrebné preskúmať, či konajúce súdy postupovali náležite a preskúmali spoľahlivosť tohto dôkazu vrátane rešpektovania pevných procesných záruk.

19. Podľa § 263 ods. 1 Trestného poriadku namiesto výsluchu svedka na hlavnom pojednávaní možno čítať zápisnicu o jeho výpovedi alebo jej podstatnú časť, ak s tým súhlasí prokurátor a obžalovaný a súd nepovažuje osobný výsluch za potrebný.

20. Podľa § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku zápisnica o výpovedi spoluobžalovaného alebo svedka sa môže prečítať aj vtedy, ak bol výsluch vykonaný spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam tohto zákona a taká osoba zomrela alebo sa stala nezvestnou, pre dlhodobý pobyt v cudzine alebo na neznámom mieste nedosiahnuteľnou, alebo ochorela na chorobu, ktorá natrvalo alebo na dlhší čas znemožňuje jej výsluch alebo ak sa taká osoba ani na opätovné predvolanie súdu k výsluchu bez dôvodného ospravedlnenia nedostaví a jej predvedenie bolo neúspešné; ak ide o výpoveď svedka, u ktorého bol v čase jeho výpovede v prípravnom konaní, ktorá sa má prečítať, dôvodný predpoklad, že na hlavnom pojednávaní ho nebude možné vypočuť, možno jeho výpoveď prečítať len vtedy, ak bol o úkone riadne upovedomený obvinený, a ak má obhajcu, jeho obhajca.

21. Základnou zložkou spravodlivého procesu je právo na obhajobu a v rámci nej aj možnosť kontradiktórnym spôsobom vypočuť svedka, výpoveď ktorého má podstatný význam pre rozhodnutie. Z princípu kontradiktórnosti však existujú výnimky a jeho dodržiavanie nie je absolútne. Také výnimky predstavujú aj situácie upravené v § 263 ods. 3 Trestného poriadku. Z namietaných rozhodnutí všeobecných súdov je zrejmé, že o takúto výnimku išlo aj v prejednávacom prípade, keď aj z rozsudku okresného súdu vyplýva, že okresný súd postup podľa uvedeného ustanovenia § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku riadne odôvodnil, pričom s týmito dôvodmi sa stotožnil odvolací, ako aj najvyšší súd. Odvolací súd aj najvyšší súd nevypočutie poškodeného v konaní pred súdom a nevykonanie sťažovateľom navrhovanej konfrontácie s poškodeným svedkom odôvodnili vážnymi zdravotnými dôvodmi na strane poškodeného (dlhodobý zhoršený zdravotný stav pre onkologické ochorenie poškodeného podložené lekárske potvrdenie). Okresný súd vykonal dôkaz prečítaním zápisnice z výsluchu poškodeného v prípravnom konaní, zároveň odvolací súd aj najvyšší súd poukázali na skutočnosť, že na výsluchu poškodeného 29. októbra 2021 po vznesení obvinenia za prítomnosti obhajcu obvineného bolo sťažovateľovi umožnené klásť svedkovi – poškodenému otázky. Najvyšší súd v tomto smere zdôraznil, že všeobecné súdy nemali pochybnosti o schopnosti svedka vypovedať. Rovnako z rozsudku okresného súdu vyplýva, že poškodený svedok opakovane vypovedal o skutku rovnako, všeobecné súdy nevideli pochybnosti v jeho výpovedi.

22. Sťažovateľ namieta, že označenie jeho výpovede pred súdom za účelovú je porušením práva na spravodlivý proces. Ako je zrejmé z uznesenia dovolacieho súdu, táto argumentácia sťažovateľa nebola predmetom dovolania. Vo vzťahu k námietkam, ktoré v dovolaní uplatnené neboli, platí z pohľadu uplatnenia princípu subsidiarity, že sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu

zákon priznáva na ochranu jeho práv, preto v konaní o ústavnej sťažnosti ide o námietky neprípustné (§ 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde). V tejto súvislosti však ústavný súd poukazuje na rozsudok okresného súdu (str. 5 rozsudku), kde súd dostatočným spôsobom poukázal na dôvody, ktoré ho viedli k takémuto hodnoteniu výpovede sťažovateľa. Súd zdôraznil, že sťažovateľ menil výpoveď tak, aby sa jeho konanie javilo ako menej závažné, taktiež poukázal na obsah korešpondencie s treťou osobou, z ktorej vyplýva, že od tejto osoby žiadal, aby išla za poškodeným a požiadala ho, aby zmenil výpoveď. V tejto časti okresný súd poukázal aj na ďalšie rozpory vo výpovedi sťažovateľa, keď uviedol, že si bol vedomý, že poškodený sa pohybuje pomocou barle, následne poprel, že by vedel, že ide o staršiu osobu so zdravotným problémom a z tohto dôvodu mu zobral telefón, hoci v prípravnom konaní potvrdil, že práve toto ho viedlo k tomu, že zobrať mu telefón bude ľahké.

23. Ústavný súd je toho názoru, že odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov je zrozumiteľné, konzistentné, logické a vychádza z ústavne akceptovateľného výkladu a aplikácie príslušných ustanovení Trestného poriadku. Argumentácia najvyššieho súdu v namietanom uznesení nie je ústavnou sťažnosťou relevantným spôsobom spochybnená, nie je formalistická a sťažovateľovi dáva jednoznačné odpovede na nastolené námietky. Rozhodnutia všeobecných súdov, pokiaľ ide o sťažnostné argumenty uvedené v ústavnej sťažnosti, možno posúdiť ako v súlade so zákonom a ústavne konformné, po preskúmaní ktorých ústavný súd nezistil potencionálny zásah do sťažovateľom uplatnených základných práv.

24. Námietky sťažovateľa v ústavnej sťažnosti takto neboli v súhrne spôsobilé spochybniť ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. Na tomto základe ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

IV.

K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom

25. V zmysle § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže ustanoviť navrhovateľovi právneho zástupcu, ak navrhovateľ o to požiada, ak to odôvodňujú jeho pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu vyhovieť (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015).

26. Ústavný súd dospel k záveru, že v prípade sťažovateľa nie sú splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Z výsledku posúdenia ústavnej sťažnosti ústavným súdom je zrejme, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015, II. ÚS 193/2020). Keďže nebol splnený jeden z nevyhnutných predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovel.

27. Ústavný súd vzhľadom na všetky svoje závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. augusta 2024

Robert Šorl
predseda senátu